

اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی و هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان

ناصر بای^۱، زهره نوری قره تکن^۲، علی چوری^۳

۱. استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، واحد آزادشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، آزادشهر، ایران.
۳. استادیار گروه علوم ورزشی، دانشگاه گنبد کاووس، گنبد کاووس، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

امروزه آموزش به معنای واقعی انجام دادن مجموعه‌ای از اقدامات برای رشد همه جانبه دانش‌آموزان است. لذا هدف از پژوهش حاضر، مطالعه اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی و هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان بود. پژوهش حاضر کاربردی و از نوع تحلیل مسیر است که جمع‌آوری داده‌ها به‌شکل میدانی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش دانش‌آموزان نوجوان مقطع متوسطه شهرستان آزادشهر به تعداد ۱۵۶۰ نفر بود که بر اساس جدول کوکران تعداد ۳۰۸ نفر از دختر نوجوان بصورت هدفمند به عنوان نمونه در این پژوهش مشارکت داشتند. برای جمع‌آوری داده‌های این پژوهش از سه پرسش‌نامه استاندارد روابط معلم و دانش‌آموز، همدلی، هوش هیجانی استفاده شد. روایی پرسش‌نامه‌ها توسط متخصصان مدیریت ورزشی تأیید و پایایی آن‌ها در یک مطالعه مقدماتی با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۲، ۰/۸۶ محاسبه گردید. داده‌های گردآوری شده با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی تحلیل شدند. نرم‌افزارهای SPSS ۲۵ و Smart PLS ۳ جهت تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش نشان داد، که بین روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی دانش‌آموزان دختر نوجوان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد بین روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان اثر معنی‌داری وجود نداشت. در نهایت مشخص گردید بین روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان با نقش میانجی همدلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. با توجه به نتایج به‌دست آمده به‌نظر می‌رسد برای مقابله با چالش‌های مدرسه و زندگی با ایجاد تعاملات مثبت بین معلمان ورزش با دانش‌آموزان می‌توان نقش موثری در پیشبرد اهداف آموزشی، اجتماعی و عاطفی ایجاد کرد؛ زیرا سیستم آموزشی می‌تواند نقش مهمی را در ایجاد همدلی و شکل‌گیری هوش هیجانی نسل آینده ایفا کند.

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۲۳

پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۱۲/۲۲

کلیدواژگان:

همدلی،

هوش هیجانی،

معلمان ورزش

نویسنده مسئول:

ناصر بای

پست الکترونیکی:

nasser_bay@yahoo.com

The effect of the relations between sports teachers and students on the empathy and emotional intelligence of adolescent female students

Nasser Bay¹, Zohreh Nori Ghara Tekan², Ali Chori³

١. Assistant Professor, Department of Physical Education and Sports Sciences, Azadshahr Branch, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran .
٢. student in Sport Sciences, Islamic Azad University, Azadshahr, Iran .
٣. Assistant Professor of Sports Management, Faculty of Humanities and Sports Sciences, Gonbad Kavous University, Gonbad Kavous, Iran.

Abstract:

Today, education in the real sense is carrying out a set of measures for the comprehensive development of students. Therefore, the purpose of the present study was to study the effect of the relationship between sports teachers and students on the empathy and emotional intelligence of teenage female students. The present study is an applied path analysis study, and data collection was conducted in the field. The statistical population of this study was 1560 high school students in Azadshahr city. of which, based on the Cochran table, 308 adolescent girls participated in this study as a purposeful sample. Three standard questionnaires were used to collect data for this study: teacher-student relationships, empathy, and emotional intelligence. The validity of the questionnaires was confirmed by sports management experts, and their reliability was calculated in a preliminary study using Cronbach's alpha as 0.81, 0.82, and 0.86, respectively. The collected data were analyzed using descriptive and inferential statistics. SPSS 25 and Smart PLS 3 software were used to analyze the data. The findings of the study showed that there is a positive and significant relationship between the relationships between sports teachers and students on the empathy of teenage female students. The results also showed that there was no significant effect between the relationships between sports teachers and students on the emotional intelligence of teenage female students. Finally, it was determined that there is a positive and significant relationship between the relationships between sports teachers and students on the emotional intelligence of teenage female students with the mediating role of empathy. According to the results obtained, it seems that in order to deal with the challenges of school and life, by creating positive interactions between sports teachers and students, an effective role can be created in advancing educational, social and emotional goals; because the educational system can play an important role in creating empathy and forming the emotional intelligence of the next generation.

Keyword: Empathy, Emotional Intelligence, Sports Teachers.

مقدمه

دانش‌آموزان به طور متوسط سالانه بیش از ۲۰۰۰ ساعت از زمان زندگی خود را در مدرسه می‌گذرانند. استفاده مناسب از این مقدار زمان قابل توجه می‌تواند اشتیاق مادام‌العمر برای مطالعه و تحصیل در دانش‌آموزان ایجاد کند، مهارت‌های فردی و اجتماعی آن‌ها را به شکلی مناسب تقویت نماید و توانایی آن‌ها را برای زندگی پیش‌رو افزایش دهد (بورمینز^۱ و همکاران، ۲۰۲۴). موفقیت دانش‌آموزان در مدارس تحت تأثیر عوامل بسیاری قرار می‌گیرد که یکی از مهم‌ترین این عوامل رابطه و تعامل معلمان با آن‌ها و کیفیت این روابط و تعاملات است (روردا^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). شکل گرفتن رابطه مثبت معلم و دانش‌آموز برای رشد آینده کودکان و نوجوانان بسیار مهم است. به عنوان مثال، مشخص شده است که روابط قوی بین معلمان و دانش‌آموزان تأثیر قابل‌توجهی بر پیشرفت تحصیلی آنان دارد. تقویت روابط بین فردی موجب می‌شود تا معلمان درک مناسبی از نیازهای تحصیلی دانش‌آموزان به دست آورده و اقدامات آموزشی خود را بر این اساس تنظیم نمایند که این امر می‌تواند درگیر شدن دانش‌آموزان در یادگیری را افزایش دهد (راسینسکی^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). علاوه بر این، در برخی شرایط، دانش‌آموزان ممکن است احساس انزوا از همسالان خود را تجربه کنند؛ به ویژه، دانش‌آموزانی که از پیشینه‌های اجتماعی-اقتصادی ضعیف‌تری نسبت به همسالان خود برخوردار هستند. معلمان می‌توانند با ارائه حمایت فردی و اجتماعی از طریق ایجاد ارتباط با این دانش‌آموزان زمینه حضور آن‌ها را در کارهای گروهی تسهیل نمایند (گارسیا مویا^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین معلمان ممکن است با تقویت حس عضویت گروهی در بین دانش‌آموزان خود از طریق یک رابطه عمیق‌تر، بر انواع چالش‌های رفتاری غلبه کنند. تحقیقات نشان نیز نشان می‌دهد با تقویت روابط معلمان با دانش‌آموزان، احساس تعلق آن‌ها نسبت به معلمان و کلاس درس بیشتر خواهد شد (لیو^۵ و همکاران، ۲۰۱۸).

به صورت کلی، این اعتقاد وجود دارد که کیفیت روابط بین معلمان و دانش‌آموزان پیش‌بینی‌کننده مهمی از پیامدهای مختلف تحصیلی، اجتماعی و رفتاری برای دانش‌آموزان است (تاکسرو^۶ و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین، روابط مثبت بین معلمان و دانش‌آموزان می‌تواند مهارت‌های عاطفی دانش‌آموزان از جمله همدلی را افزایش دهد (ون^۷ و همکاران، ۲۰۲۳). همدلی، توانایی فرد در شناخت احساسات دیگران، درک واکنش‌ها، تجربیات عاطفی آن‌ها و پاسخ مناسب است (کاف^۸ و همکاران، ۲۰۱۶). تحقیقات نشان داده شده است که محیط‌های آموزشی ارائه شده توسط مدرسه در توسعه همدلی و در نتیجه به طور بالقوه در توسعه رفاه تحصیلی نقش بسیار مهمی را دارند (سرور^۹ و همکاران، ۲۰۲۳). از اوایل کودکی تا دبیرستان، از آنجایی که افراد زمان بیشتری را در مدرسه و در تعامل مستقیم با معلمان خود می‌گذرانند، معلمان به تدریج به یکی از منابع مهم همدلی برای دانش‌آموزان تبدیل می‌شوند (ون و همکاران، ۲۰۲۳).

۱. Borremans
۲. Roorda
۳. Rucinski
۴. Garcia-Moya
۵. Liu
۶. Taxer
۷. Wan
۸. Cuff
۹. Sarwer

اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی ... دوفصلنامه مدیریت و کارآفرینی ورزشی، ۶ (۱۴۰۴)، ۱۴-۱

معلمان مسئولیت مهمی در ایجاد شهروندی اجتماعی خوب و ترویج توسعه همدلی در دانش‌آموزان خود دارند. افراد در دوره تحصیلی با معلمان تعامل دارند و معلمان اغلب آن‌ها را برای شناسایی احساسات دیگران و درک دلایل پشت عواطف و رفتارهای دیگران راهنمایی می‌کنند که این امر ممکن است رشد همدلی را در دانش‌آموزان تسهیل کند (آلدراپ^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). سان^۲ و همکاران (۲۰۲۳) معتقد هستند که ایجاد جو عاطفی مثبت در کلاس، پاسخ‌گویی حساس به نیازهای عاطفی، اجتماعی و تحصیلی دانش‌آموزان و در نظر گرفتن علایق آن‌ها، همگی از اجزای تعاملات با کیفیت هستند که به توانایی معلمان برای ارائه حمایت عاطفی به دانش‌آموزان و مدیریت آن‌ها کمک می‌کند. بر این اساس، همدلی معلم یک عامل کلیدی در شکل‌دهی به کیفیت تعاملات معلم و دانش‌آموزان است که دانش‌آموزان منتقل شود؛ چرا که معلم به عنوان یک الگو برای دانش‌آموزان عمل می‌کند و دانش‌آموزان می‌توانند رفتارها و احساسات او را درونی سازی نمایند (باکمپیر سامرز^۳ و همکاران، ۲۰۱۷).

از سوی دیگر، کیفیت تعاملات شکل گرفته بین معلمان و دانش‌آموزان می‌تواند توانایی‌های عاطفی دانش‌آموزان مانند هوش هیجانی آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد (لی و ژانگ^۴، ۲۰۲۳). هوش هیجانی طیفی از مهارت‌ها از جمله خودآگاهی، خودتنظیمی، همدلی و مهارت‌های اجتماعی را در بر می‌گیرد یعنی می‌توان گفت هوش هیجانی، شامل توانایی تشخیص، درک و مدیریت احساسات و هیجانات در خود و دیگران است (پتريدس و ماورولی^۵، ۲۰۱۸). همانطور که دانش‌آموزان در زمینه آموزشی خود پیشرفت می‌کنند، هوش هیجانی آنها ممکن است بر ظرفیت آنها برای مقابله با عوامل استرس‌زا، تنظیم احساسات و حفظ دیدگاه مثبت در مواجهه با چالش‌ها تأثیر بگذارد (کومار^۶، ۲۰۲۰). به گفته گولمن^۷ (۱۹۹۸)، کودکان در مراحل اولیه یاد می‌گیرند که چگونه احساسات خود را بر اساس واکنش‌های بزرگسالان مدیریت کنند و آن‌ها را در الگوهای پردازش هیجانی منحصر به فرد خود درونی کنند. دانش‌آموزان در فرایند تحصیل، اغلب می‌توانند یاد بگیرند که احساسات خود را از طریق بازخورد معلم هنگام تعامل و برقراری ارتباط با معلمان در طول زندگی مدرسه به درستی بیان و مدیریت کنند (عسگری و همکاران، ۲۰۲۳) که این امر ممکن است باعث رشد هوش هیجانی آنها شود (تائو و لی^۸، ۲۰۱۶). مطالعات تجربی نیز نشان داده‌اند که نزدیکی و حمایت رابطه معلم و دانش‌آموز باعث رشد هوش هیجانی دانش‌آموزان می‌شود (ون و همکاران، ۲۰۲۳). دانش‌آموزانی که رابطه مثبتی با معلمان خود دارند، به احتمال زیاد راهنمایی‌ها و حمایت‌های مورد نیاز برای رشد عاطفی را دریافت می‌کنند، از جمله راه‌هایی برای شناسایی و درک احساسات و مهارت‌های مقابله‌مؤثر با احساسات منفی خود که همگی در رشد هوش هیجانی آن‌ها نقش دارند (ژیانگ^۹ و همکاران، ۲۰۲۲).

۱. Aldrup

۲. Sun

۳. Bockmier-Sommers

۴. Li & Zhang

۵. Petrides & Mavroveli

۶. Kumar

۷. Goleman

۸. Tao & Li

۹. Xiang

بر اساس موارد بیان شده، درس ورزش همواره برای دانش‌آموزان درسی لذت بخش محسوب می‌شود. شکل‌گیری آسان تعاملات بین فردی و گروهی در درس ورزش بین معلمان و دانش‌آموزان موجب می‌شود تا معلمان بهتر بتوانند به اهداف آموزشی خود دست یابند؛ چرا که مقدمه فرایند تدریس ایجاد روابط سالم و با کیفیت بین معلمان و دانش‌آموزان است. معلمان ورزش در درس ورزش می‌توانند با تقویت تعاملات خود با دانش‌آموزان به اهداف آموزشی خود مانند توسعه مهارت‌های جسمانی، حرکتی و اجتماعی آسان‌تر دست یابند. همچنین با توجه به اینکه دانش‌آموزان مقطع متوسطه ارتباط عاطفی و زمان بیشتری را در مدرسه و در تعامل مستقیم با معلمان از جمله معلم ورزش خود می‌گذرانند، می‌توان اشاره نمود که معلمان ورزش به تدریج به عنوان یکی از منابع مهم توسعه مهارت‌های هوش هیجانی از جمله همدلی و توسعه مهارت‌های اجتماعی برای دانش‌آموزان تبدیل می‌شوند.

تحقیقات این تعاملات می‌توانند توسعه مهارت‌های عاطفی و هیجانی دانش‌آموزان مانند همدلی و هوش هیجانی را موجب شوند (چورلی و قزل‌سفلو، ۲۰۱۱)؛ زیرا کلید موفقیت آموزش، نتیجه این تعاملات سازنده است؛ با این وجود، این که معلمان ورزش تا چه اندازه توانسته‌اند از تعاملات خود با دانش‌آموزان برای بهبود مهارت‌ها و قابلیت‌های عاطفی آن‌ها استفاده نمایند موضوعی است که چندان بررسی نشده است و از آن‌جا که هوش هیجانی و ریز فاکتورهای آن بر روی قابلیت‌های جسمانی و روانی دانش‌آموزان چه اندازه می‌تواند گامی موثر در ارتقاء سطح علمی و بهداشت جسمانی و روانی دانش‌آموزان نوجوان داشته باشد، نیاز به مطالعات بیشتری دارد و رفع این چالش علمی که بر روی جامعه تاثیرگذار و مشاغل حساس برای خانواده‌هاست، نیازمند تحقیق و بررسی است که تحقیق حاضر در همین راستا انجام شده است. بنابراین، هدف اصلی این پژوهش مطالعه اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی و هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان است.

روش‌شناسی پژوهش:

پژوهش حاضر به‌لحاظ هدف، کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی است که به‌شکل میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۵۶۵ نفر از دانش‌آموزان نوجوان دوره متوسطه شهرستان آزادشهر بود که بر اساس فرمول کوکران، تعداد ۳۰۸ نفر به‌عنوان نمونه آماری بصورت در دسترس انتخاب شدند. قابل ذکر است به دلیل عدم همکاری برخی دانش‌آموزان برای تکمیل پرسش‌نامه‌های پژوهش از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. برای گردآوری داده‌های پژوهش از سه پرسش‌نامه استاندارد استفاده گردید. در راستای ارزیابی میزان استفاده از روابط معلم و دانش‌آموز، از پرسش‌نامه پینان^۱ و همکاران (۲۰۱۲)، ارزیابی میزان همدلی دانش‌آموزان از پرسش‌نامه اسپرنگ^۲ و همکاران (۲۰۰۹) و در نهایت برای سنجش هوش هیجانی دانش‌آموزان از پرسش‌نامه لو^۳ و همکاران (۲۰۲۲) مورد استفاده قرار گرفت. این پرسش‌نامه‌ها به ترتیب دارای ۱۲، ۱۳ و ۱۳ سؤال بوده که بر مبنای طیف پنج ارزشی لیکرت امتیازبندی می‌شود. در راستای تعیین روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه‌های پژوهش، از نظرات صاحب‌نظران مدیریت ورزشی استفاده شد.

۱. Pianta
۲. Spreng
۳. Lou

اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی ... دوفصلنامه مدیریت و کارآفرینی ورزشی، ۶(۱۴۰۴)، ۱-۱۴

در این پژوهش، روایی ظاهری این پرسش‌نامه توسط ۷ متخصص تربیت‌بدنی که دارای تحصیلات دکتری بودند بررسی گردید. همچنین، شاخص روایی محتوایی (CVI) برای سنجش روایی ابزار استفاده از پرسش‌نامه استاندارد روابط معلم و دانش‌آموز، همدلی و هوش هیجانی به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۸۹ و ۰/۸۷ برآورد گردید. همچنین در راستای ارزیابی پایایی پرسش‌نامه‌های مورد استفاده، یک مطالعه مقدماتی انجام شد و پرسش‌نامه‌های اصلاح شده در اختیار ۴۰ دانش‌آموز نوجوان قرار گرفت و از آن‌ها درخواست گردید تا به پرسش‌نامه‌ها پاسخ دهند. سپس داده‌های به‌دست آمده با آزمون آلفای کرونباخ تحلیل گردید. آماره‌های آزمون پایایی استفاده از روابط معلم و دانش‌آموز، همدلی و هوش هیجانی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۲ و ۰/۸۶ به دست آمد. آماره‌های مرتبط با آزمون آلفای کرونباخ گزارش شده نشان دهنده قابل قبول بودن پایایی ابزار مورد استفاده هستند. پس از تعیین روایی و پایایی ابزار اندازه‌گیری، پرسش‌نامه مورد نیاز برای گردآوری داده‌ها تدوین و در بین دانش‌آموزان شهرستان توزیع گردید. در این پژوهش، از آمار توصیفی به‌منظور سازمان دادن، طبقه‌بندی کردن و توصیف داده‌ها شامل فراوانی‌ها، میانگین‌ها و انحراف استاندارد استفاده گردید. برای بررسی فرضیه‌ها و آزمون مدل تحقیق، از مدلیابی معادلات ساختاری استفاده شد. بدین منظور، نرم‌افزارهای اس‌پی‌اس‌اس^۱ نسخه ۲۲ و اسمارت پی‌ال‌اس^۲ نسخه سه مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش:

نتایج بخش توصیفی نشان داد، بیشترین درصد فراوانی در خصوص پایه تحصیلی پاسخ دهندگان به پرسش‌نامه‌های پژوهش (پایه دهم، یازدهم و دوازدهم) مربوط به پایه دهم متوسطه اختصاص دارد (۳۶/۷ درصد). همچنین نتایج مشخص نمود، بیشتر نمونه پژوهش فعالیت‌بدنی بصورت تفریحی بودند (۴۶/۴ درصد). ۲۳/۴ درصد از نمونه پژوهش دارای فعالیت بدنی رقابتی و ۳۰/۲ درصد فاقد فعالیت‌بدنی منظم بودند.

جدول شماره ۱- توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
روابط معلم و دانش‌آموز	۳/۵۷	۰/۶۷
همدلی	۳/۴۹	۰/۶۹
هوش هیجانی	۳/۴۷	۰/۷۲

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود میانگین متغیرهای استفاده از روابط معلم و دانش‌آموز، همدلی و هوش هیجانی به ترتیب ۳/۵۷، ۳/۴۹ و ۳/۴۷ می‌باشد.

۱. SPSS

۲. Smart PLS

جدول شماره ۲- شاخص‌های بررسی پایایی سازه‌های پژوهش

متغیر	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
روابط معلم و دانش‌آموز	۰/۹۱۸	۰/۹۰۳
همدلی	۰/۹۳۶	۰/۹۲۴
هوش هیجانی	۰/۹۴۸	۰/۹۳۸

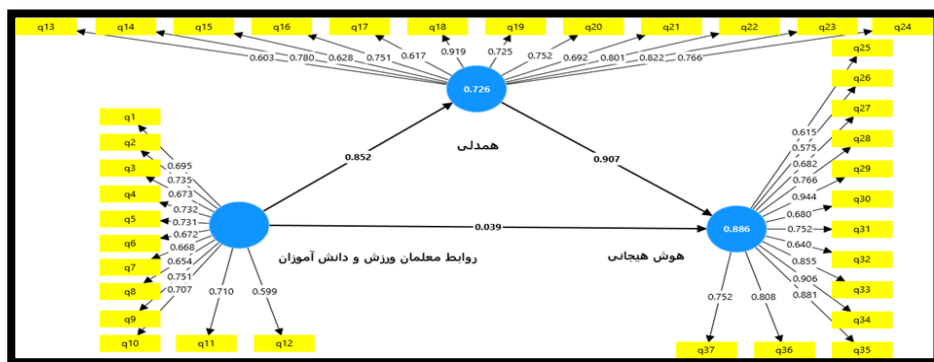
در بخش استنباطی، ملاک‌های سه‌گانه فورنل و لارکر^۱ برای بررسی ثبات درونی یا پایایی سازه‌ها مدنظر قرار گرفت. بررسی بار عاملی متغیرهای مشاهده شده به عنوان اولین ملاک بررسی، نشان داد که میزان بار عاملی و مقادیر t به دست آمده برای متغیرهای مشاهده شده در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. دومین ملاک بررسی پایایی سازه‌ها، ضریب دیلون- گلداشتاين یا پایایی ترکیبی (شاخص سازگاری درونی مدل اندازه‌گیری) سازه‌ها می‌باشد که باید بیشتر از ۰/۷ باشد. مقادیر به دست آمده برای این شاخص نیز حاکی از پایایی قابل قبول سازه‌ها بود (جدول ۲).

جدول شماره ۳- شاخص‌های روایی مدل ساختاری پژوهش

ردیف	سازه‌ها	HTMT	میانگین واریانس مستخرج شده
۱	روابط معلم و دانش‌آموز	۰/۸۹۳	۰/۶۱۸
۲	همدلی	۰/۸۸۱	۰/۵۵۴
۳	هوش هیجانی	۰/۷۲۸	۰/۵۶۵

در راستای ارزیابی روایی همگرا میانگین واریانس مستخرج شده مورد استفاده قرار گرفت و به منظور ارزیابی روایی واگرا از شاخص HTMT استفاده گردید. برای هر متغیر، میانگین واریانس مستخرج شده بایستی بیشتر از ۰/۵ بوده و برای شاخص HTMT نیز بایستی مقادیر محاسبه شده برای هر متغیر کمتر از ۰/۹ باشد. آماره‌های جدول سه مناسب بودن روایی همگرا و واگرای متغیرهای موجود در مدل ساختاری را تأیید می‌کنند. همچنین مقدار ضریب برآورد شده برای شاخص (GOF) برابر عدد ۰/۵۱۷ بود که این مقدار مناسب بودن برازش کلی الگوی پژوهش را تأیید می‌نماید.

۱. Fornell & Larcker

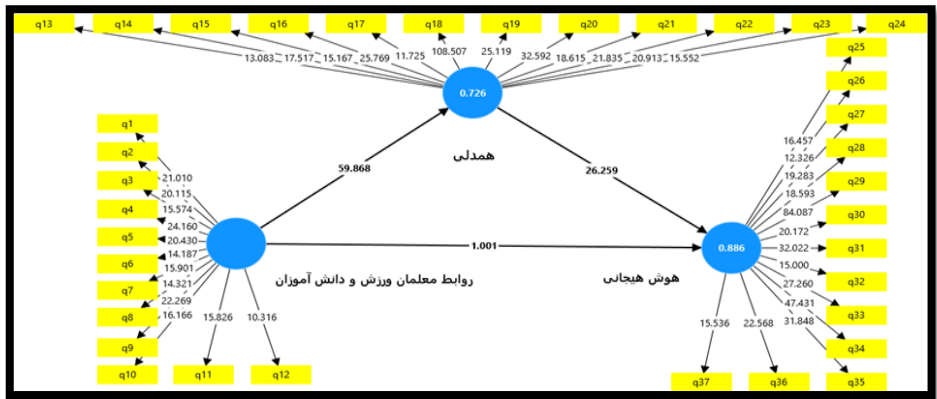
شکل شماره ۱- مدل آزمون شده تحقیق در حالت تخمین استاندارد

در شکل شماره (۱) مقادیر تی (t) برای سئوالات سه متغیر روابط معلم و دانش‌آموز ، همدلی و هوش هیجانی قابل مشاهده است. همان‌گونه که در این شکل مشاهده می‌شود تمامی مقادیر تی (t) بیشتر از سطح مبنا یعنی ۱/۹۶ می‌باشند. بنابراین می‌توان اظهار نمود که این سئوالات نشان‌گرهای مناسبی برای متغیر خود می‌باشند. همچنین مقادیر تی (t) به‌دست آمده برای روابط موجود بین سه متغیر بیشتر از سطح مبنا خود (۱/۹۶) می‌باشند که این امر معنی‌دار بودن روابط بین متغیرها را مورد تأیید قرار می‌دهد.

جدول شماره ۴- اثرات بین متغیرهای پژوهش

فرضیه‌ها	مقدار تی	مقدار بتا	نتیجه فرضیه
روابط معلم و دانش‌آموز -> همدلی	۵۹/۸۶۸	۰/۸۵۲	پذیرش فرضیه
روابط معلم و دانش‌آموز -> هوش هیجانی	۱/۰۰۱	۰/۰۳۹	رد فرضیه
روابط معلم و دانش‌آموز -> همدلی با نقش میانجی هوش هیجانی	۲۲/۸۴۲	۰/۸۴۰	پذیرش فرضیه

نتایج پژوهش نشان داد بین روابط معلم و دانش‌آموز با همدلی دانش‌آموزان دختران نوجوان متوسطه شهرستان آزادشهر رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین روابط معلم و دانش‌آموز با هوش هیجانی دانش‌آموزان دختران نوجوان متوسطه شهرستان آزادشهر رابطه معنی‌داری مشاهده نگردید. در نهایت نتایج نشان داد بین روابط معلم و دانش‌آموز با همدلی دانش‌آموزان دختران نوجوان متوسطه شهرستان آزادشهر با نقش میانجی هوش هیجانی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (جدول ۴).

شکل شماره ۲- میزان معنی‌داری بین متغیرهای پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری:

هدف از تحقیق حاضر بررسی اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی و هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان آزادشهر بود. نتایج این مطالعه نشان داد روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی دانش‌آموزان دختر نوجوان اثر مثبت و معنی‌داری دارد که همسویی این یافته با نتایج تحقیقات ژیانگ و همکاران (۲۰۲۳) و ون و همکاران (۲۰۲۳) تایید می‌شود. تعامل مستقیم بین معلمان و دانش‌آموزان که بخش قابل توجهی از زمان آموزشی آن‌ها را در مدارس تشکیل می‌دهد یک عامل مهم و آموزشی است که می‌تواند به رشد همه جانبه دانش‌آموزان کمک نماید. معلمانی که همدلی، درک و احترام را نسبت به دانش‌آموزان خود نشان می‌دهند، می‌توانند به عنوان الگویی برای دانش‌آموزان عمل نموده و آن‌ها را به یادگیری چنین مواردی تشویق کنند. آلدراپ و همکاران (۲۰۲۲) معتقدند روابط با کیفیت و مبتنی بر احترام بین معلم و دانش‌آموزان، محیطی امن و فراگیر ایجاد می‌کند که در آن دانش‌آموزان احساس راحتی می‌کنند تا خود را ابراز کنند. زمانی که دانش‌آموزان احساس می‌کنند ارزشمند هستند و درک می‌شوند، احتمالاً با دیگران، از جمله همکلاسی‌هایی که ممکن است درگیر هستند یا با چالش‌هایی روبرو هستند، همدلی کنند.

علاوه بر آن، کلاس‌های تربیت‌بدنی که اغلب شامل ورزش‌های گروهی و فعالیت‌های گروهی است نیاز به ارتباط و همکاری دارد. معلمی که روابط مثبت بین دانش‌آموزان را تقویت می‌کند، می‌تواند آنها را تشویق کند تا دیدگاه‌های متنوع را درک کنند، که منجر به افزایش همدلی در حین حرکت در پویایی‌های اجتماعی می‌شود. همچنین معلمانی که در روابط خود با دانش‌آموزان تقویت مثبت و بازخورد سازنده ارائه می‌دهند، ذهنیت رشد را در بین دانش‌آموزان خود ایجاد می‌کنند. درک این موضوع که اشتباهات بخشی از یادگیری هستند، دانش‌آموزان را تشویق می‌کند تا با همسالانی که ممکن است مشکل داشته باشند، همدلی کنند، زیرا خودشان چالش‌های مشابهی را تجربه کرده‌اند. از سوی دیگر، از طریق فعالیت‌های تیم محور، معلمان می‌توانند اهمیت کار با یکدیگر و حمایت از یکدیگر را برجسته کنند.

اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی ... دوفصلنامه مدیریت و کارآفرینی ورزشی، ۶ (۱۴۰۴)، ۱-۱۴

این تأکید بر کار گروهی پیوندها را در بین دانش‌آموزان تقویت می‌کند و این ایده را تقویت می‌کند که همدلی برای همکاری موفق ضروری است. در نهایت، معلمان ورزش که بحث در مورد احساسات و رشد شخصیت را در برنامه درسی خود گنجانده‌اند، می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا احساسات خود را بیان کنند و احساسات دیگران را تشخیص دهند. ایجاد سواد عاطفی برای توسعه همدلی بسیار مهم است. اساسی‌ترین روش برای پرورش همدلی در دانش‌آموزان استفاده از رابطه معلم و دانش‌آموز در ساعت ورزش است. معلمانی که همدل، دلسوز و پاسخگو به نیازهای عاطفی دانش‌آموزان در کنار فعالیت بدنی آن‌ها هستند، طبیعتاً محیطی را ایجاد می‌کنند که در آن همدلی می‌تواند رشد کند. نتایج این مطالعه نشان داد روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان اثر معنی‌داری ندارد که عدم همسویی این یافته با نتایج تحقیقات ژیانگ و همکاران (۲۰۲۳) و ون و همکاران (۲۰۲۳) تایید می‌شود.

بخش قابل توجهی از هوش هیجانی دانش‌آموزان در تعاملات روزانه آن‌ها در محیط‌های مختلف از جمله مدارس شکل می‌گیرد. معلمان ورزش اغلب زمان تعامل محدودتری در طول هفته نسبت به معلمان دیگر با دانش‌آموزان در این مقطع دارند و با توجه به این‌که محیط کلاس‌های تربیت‌بدنی پویا و فعال می‌باشد و تمرکز بر مهارت‌های فیزیکی و جسمانی است لذا این امر می‌تواند برای برخی دانش‌آموزان به لحاظ احساسی و عاطفی چالش‌برانگیز باشد؛ یعنی دانش‌آموزان ممکن است معلمان ورزش را عمدتاً به عنوان مربی فعالیت‌های بدنی درک کنند تا مربیان رشد عاطفی. همچنین می‌توان اشاره نمود که بیشتر معلمان ورزش ممکن است شناختی از هوش عاطفی و هیجانی و ریز فاکتورهای آن که شامل خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزش، همدلی و مهارت‌های اجتماعی نداشته باشند که این مسئله می‌تواند مانع توسعه روابط قوی و تأثیرگذار بین معلم و ورزش با هوش هیجانی دانش‌آموزان شود. علاوه بر آن، ماهیت ساختارمند برنامه کلاسی فعالیت بدنی ممکن است برای فعالیت‌هایی که هوش هیجانی را ارتقا می‌دهند، بسیار محدود باشد. عدم همسویی دیگری که می‌توان بدان اشاره نمود این است که هر یک از دانش‌آموزان سطوح مختلفی از هوش هیجانی دارند. استفاده از رویکرد واحد توسط معلمان ورزش در قبال دانش‌آموزان ممکن است به طور موثر نیازهای عاطفی متنوع همه دانش‌آموزان را برآورده ننماید. از سوی دیگر، به نظر می‌رسد فرهنگ مدرسه و اولویت‌های آن نیز می‌توانند نقش بسزایی در این خصوص داشته باشد.

اگر مدرسه‌ای برای توسعه هوش هیجانی دانش‌آموزان ارزش قائل نباشد، احتمال کمتری وجود دارد که معلمان ورزش نیز برای بهبود آن تشویق یا حمایت شوند. پیشنهاد می‌شود برای تقویت تأثیر معلمان ورزش بر هوش هیجانی دانش‌آموزان، مدارس می‌توانند ارائه آموزش هدفمند، ادغام هوش هیجانی در برنامه درسی فعالیت بدنی و پرورش فرهنگ مدرسه‌ای را در نظر بگیرند که این موارد به رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان در کنار آمادگی جسمانی اهمیت می‌دهد. نتایج این مطالعه نشان داد روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر هوش هیجانی دانش‌آموزان دختر نوجوان با نقش میانجی همدلی اثر مثبت و معنی‌داری دارد که همسویی این یافته با نتایج تحقیقات ژیانگ و همکاران (۲۰۲۳) و ون و همکاران (۲۰۲۳) تایید می‌شود. معلمان از طریق تعاملات خود با دانش‌آموزان تنها مهارت‌های درسی آن‌ها را توسعه نمی‌دهند و این تعاملات می‌توانند منشا تغییرات رفتاری، عاطفی و احساسی مثبت در دانش‌آموزان شوند.

چنین تعاملاتی تقویت مثبت معلمان را به همراه دارند و فرهنگ کلاسی همدلانه را تقویت می‌کنند. در مین راستا سان و همکاران (۲۰۲۳) اذعان داشتند معلمانی که رفتار همدلانه را الگو سازی می‌کنند، محیط‌های حمایتی ایجاد می‌کنند، دیدگاه‌گیری را تشویق می‌کنند و راهنمایی عاطفی ارائه می‌کنند، به پرورش مهارت‌های همدلی در دانش‌آموزان کمک می‌کنند. این تجربیات می‌تواند در روابط دانش‌آموزان با همسالان و دیگران خارج از مدرسه نیز منتقل شود و همدلی را به بخشی جدایی ناپذیر از رشد اجتماعی و عاطفی آنها تبدیل کند. از سوی دیگر، توسعه همدلی در دانش‌آموزان می‌تواند نقش مهمی در بهبود هوش هیجانی آنها ایفا نماید. بر این اساس، همدلی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا بیشتر با احساسات خود و دیگران هماهنگ شوند، که یکی از جنبه‌های کلیدی آگاهی هیجانی - یکی از عناصر اساسی هوش هیجانی است.

وقتی دانش‌آموزان بتوانند با دیگران همدلی کنند، یاد می‌گیرند حالات عاطفی مختلف را تشخیص دهند و چگونه اثرگذاری احساسات بر رفتار را بیاموزند. این افزایش آگاهی هم از احساسات خود و هم از احساسات اطرافیان به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا موقعیت‌های اجتماعی را به طور مؤثرتری هدایت کنند. برای مثال، دانش‌آموزی که متوجه می‌شود یکی از همسالانش احساس اضطراب یا ناراحتی می‌کند، نه تنها می‌تواند نشانه عاطفی را تشخیص دهد، بلکه می‌تواند در مورد اینکه چگونه این ممکن است بر احساسات و رفتار خود در موقعیت تأثیر بگذارد، فکر کند. این آگاهی عاطفی، خودتنظیمی قوی تر و تعاملات بین فردی را تقویت می‌کند. همدلی به توسعه تنظیم هیجانی کمک می‌کند - توانایی مدیریت و کنترل احساسات، به ویژه در موقعیت‌های استرس زا یا چالش برانگیز. وقتی دانش‌آموزان با دیگران همدلی می‌کنند، درک بیشتری از چگونگی تأثیر احساسات بر اعمال افراد پیدا می‌کنند. این درک به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا واکنش‌های عاطفی خود را به موقعیت‌های مختلف اجتماعی تنظیم کنند. علاوه بر آن، همدلی محرک کلیدی مهارت‌های اجتماعی است که یکی دیگر از اجزای حیاتی هوش هیجانی است. دانش‌آموزانی که همدلی بالایی دارند در ایجاد و حفظ روابط مثبت بهتر عمل می‌کنند زیرا می‌توانند دیدگاه‌ها و احساسات دیگران را درک کنند. این باعث می‌شود که آنها در حل تعارضات، ارائه حمایت و همکاری با دیگران مؤثرتر باشند. معلمان ورزش می‌توانند با نشان دادن نحوه مدیریت احساسات در موقعیت‌های چالش برانگیز و همچنین با بازخورد سازنده به شیوه‌ای دلسوزانه و با همدلی، تنظیم هیجانی را برای دانش‌آموزان خود الگو سازی کنند.

پیشنهاد می‌شود معلمانی که تجربیات یادگیری مشارکتی ایجاد می‌کنند، دانش‌آموزان را تشویق می‌کنند تا در کار گروهی، گوش دادن فعال و ارتباط مشارکت کنند؛ مهارت‌هایی که در هوش هیجانی یکپارچه و ضروری هستند. معلمانی که حمایت عاطفی ارائه می‌کنند به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا احساس ارزشمندی را درک و تجربه نمایند، که این امر خودآگاهی و اعتماد به نفس آن‌ها را تقویت می‌کند که این عوامل مؤلفه‌های مهم هوش هیجانی است. دانش‌آموزانی که در محیط کلاس خود احساس امنیت و حمایت می‌کنند، به احتمال زیاد ریسک می‌کنند، سؤال می‌پرسند و احساسات خود را ابراز می‌کنند، زیرا می‌دانند که معلم آنها با همدلی گوش می‌دهد و پاسخ می‌دهد. این تقویت مثبت رشد خودتنظیمی هیجانی و انعطاف پذیری دانش‌آموز را تشویق می‌کند. وقتی دانش‌آموزان می‌دانند که معلمشان به آنها اعتقاد دارد، به احتمال زیاد بر احساسات خود مالکیت می‌کنند که منجر به مدیریت بهتر احساساتی مانند ناامیدی یا غمگینی می‌شود.

اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی ... دوفصلنامه مدیریت و کارآفرینی ورزشی، ۶ (۱۴۰۴)، ۱-۱۴

همچنین یک رابطه حمایتی معلم و دانش‌آموز همچنین می‌تواند مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان را که جزء لاینفک هوش هیجانی است، بهبود بخشد. معلمانی که فرصت‌هایی را برای کار گروهی، بحث‌ها یا پروژه‌های مشترک ایجاد می‌کنند به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا توانایی برقراری ارتباط مؤثر، حل تعارض‌ها و کار به عنوان بخشی از یک تیم را توسعه دهند. این تعاملات اجتماعی مستلزم آن است که دانش‌آموزان نسبت به احساسات دیگران آگاهی داشته باشند و به آنها پاسخ دهند که هوش هیجانی آنها را تقویت می‌کند. علاوه بر آن، معلمانی که از طریق چالش‌ها حمایت می‌کنند، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا تاب‌آوری، یکی از مؤلفه‌های کلیدی هوش هیجانی، ایجاد کنند. معلمان با کمک به دانش‌آموزان برای عبور از شکست‌ها، شکست‌ها یا احساسات دشوار، به آنها یاد می‌دهند که چگونه از سختی‌ها عقب نشینی کنند و چالش‌های آینده را به طور مؤثرتری مدیریت کنند. معلمی که پشتکار را تشویق می‌کند و وقتی دانش‌آموزان با مشکلاتی مواجه می‌شوند، راهبردهای مقابله‌ای را ارائه می‌دهد، به توانایی دانش‌آموزان برای مدیریت احساسات خود در موقعیت‌های سخت کمک می‌کند. همچنین پیشنهاد می‌شود معلمان ورزش با برنامه‌ریزی مدون مدارس، محیط امن و حمایتی که در آن دانش‌آموزان احساس امنیت عاطفی می‌کنند را ایجاد کنند تا دانش‌آموزان از طریق همدلی و روابط با معلمان ورزش در کنار اجرای فعالیت بدنی، فاکتورهای هوش هیجانی را در خود و گروه همسالان فراهم آورند.

تقدیر و تشکر:

از کلیه دانش‌آموزان نوجوان متوسطه دوم شهرستان آزادشهر که در این پژوهش همکاری نمودند تقدیر و تشکر می‌شود.

Reference

۱. Aldrup K, Carstensen B, Klusmann U. Is empathy the key to effective teaching? A systematic review of its association with teacher-student interactions and student outcomes. *Educational Psychology Review*. 2022 Sep;34(3):1177-216.
۲. Asgari P, Farahani A. Monitoring the effect of emotional intelligence on the desire to have two jobs and organizational commitment in physical education teachers of Region ۵ □□ □□□□□□ Ministry of Education. ۳ ۲۰۲۳; ۱۱ (۴۱) :۱۲۹-۱۴۵. URL: <http://ntsmj.issma.ir/article-1-2106-fa.html>. (Persian)
۳. Bockmier-Sommers D, Chen CC, Martsch M. Student perception of teacher empathy, high regard and genuineness and the impact on student engagement. *e-mentor*. 2017(3 (70)):66-72.
۴. Borremans LF, Koomen HM, Spilt JL. Fostering teacher-student relationship-building competence: a three-year learning trajectory for initial pre-primary and primary teacher education. In *Frontiers in Education* 2024 Mar 22 (Vol. 9, p. 1349532). Frontiers Media SA.
۵. Chorli A, Ghezelsefloo H. Investigating the relationship between emotional intelligence, transformational and pragmatic leadership styles, and amorality of physical education managers in Golestan province. 2011; 7 (14) :87-102. (Persian)
۶. Cuff BM, Brown SJ, Taylor L, Howat DJ. Empathy: A review of the concept. *Emotion review*. 2016 Apr;8(2):144-53.
۷. García-Moya I, Brooks F, Moreno C. A new measure for the assessment of student-teacher connectedness in adolescence. *European Journal of Psychological Assessment*. ۲۰۲۰ □□□ ۱.
۸. Kumar M. A Study on the Emotional Intelligence of Higher Secondary School Students. *Shanlax International Journal of Education*. 2020 Jun;8(3):114-9.
۹. Li Y, Zhang L. Exploring the relationships among teacher-student dynamics, learning enjoyment, and burnout in EFL students: the role of emotional intelligence. *Frontiers in Psychology*. 2024 Jan 8;14:1329400.
۱۰. Liu PP, Savitz-Romer M, Perella J, Hill NE, Liang B. Student representations of dyadic and global teacher-student relationships: Perceived caring, negativity, affinity, and differences across gender and race/ethnicity. *Contemporary Educational Psychology*. ۲۰۱۸ □□□ ۱□۵۴:۲۸۱-۹۶.
۱۱. Liu X. Effect of teacher-student relationship on academic engagement: the mediating roles of perceived social support and academic pressure. *Frontiers in Psychology*. 2024 Jun 20;15:1331667.
۱۲. Petrides KV, Mavroveli S. Theory and applications of trait emotional intelligence. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*. 2018 Dec 15;23(1):24-۳۶.
۱۳. Roorda DL, Jak S, Zee M, Oort FJ, Koomen HM. Affective teacher-student relationships and students' engagement and achievement: A meta-analytic update and test of the mediating role of engagement. *School psychology review*. 2017 Sep 1;46(3):239-۶۱.
۱۴. Rucinski CL, Brown JL, Downer JT. Teacher-child relationships, classroom climate, and children's social-emotional and academic development. *Journal of educational psychology*. 2018 Oct;110(7):992.

- اثر روابط معلمان ورزش و دانش‌آموزان بر همدلی ... دوفصلنامه مدیریت و کارآفرینی ورزشی، ۶(۱۴۰۴)، ۱-۱۴
۱۵. Sarwer S, Tariq A, Abid MN. Impact of Teacher Empathy and Motivation on Student Academic Achievement: Mediated by Sense of School Belongingness. *Journal of Higher Education and Development Studies (JHEDS)*. 2024 Jul 10;4(1):264-81.
۱۶. Sun B, Wang Y, Ye Q, Pan Y. Associations of empathy with teacher–student interactions: A potential ternary model. *Brain Sciences*. 2023 May 6;13(5):767.
۱۷. Tao L, Li Z. Overseas research on teacher-student relationships. *Int J Comp Educ*. ۲۰۱۶;۳۱(۳):۶۱-۸.
۱۸. Taxer JL, Becker-Kurz B, Frenzel AC. Do quality teacher–student relationships protect teachers from emotional exhaustion? The mediating role of enjoyment and anger. *Social Psychology of Education*. 2019 Feb 15;22:209-26.
۱۹. Wan S, Lin S, Yirimuwen, Li S, Qin G. The Relationship Between Teacher–Student Relationship and Adolescent Emotional Intelligence: A Chain-Mediated Mediation Model of Openness and Empathy. *Psychology research and behavior management*. 2023 Dec 31:1343-54.
۲۰. Xiang D, Qin G, Zheng X. The influence of student-teacher relationship on school-age Children’s empathy: the mediating role of emotional intelligence. *Psychology research and behavior management*. 2022 Jan 1:2735-44.